№ 52. Neue Jüdische Beitung. II. Jahrgang.

נייע יידישע צייטונג

דיא „נייע יידישע צייטונג" ערשיינט יעדען מאנטאג אונד דאנערסטאג.

פראנומעראציאנס - פרייזע:
נאנציאהריג 7 פל. — קר.
האלביאהריג 3 „ 50 „
פיערטעליאהריג 1 „ 75 „

דיא רעדאקציאן אונד אדמינסטראציאן בעפינדעט זיך:
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
וואהרן אויך דיא פראנומעראציאנס-געלדער צוזענדען זיעד

אינזעראטע ווערדען בילליגסט בעהאנדעלט.

ב"ה בודאפעסט, מו חשון **Budapest, Montag, 7. November 1881.** שנת תרמ"ב לפ"ק.

פראָנומעראציאָנס-איינלאדונג.

מיט 1. נאָוועמבער האט איין נייעס קוראָטאָל בעגאָנגען. ווער ערזוכען יענע אונזערער געעהרטען הערערן אבאָנענטען, דערען פראָנומעראציאָנס-צייט מיט 1. נאָוועמבער צו ענדיג איז (וויא דיעס אויף דער גדרוקטען אדרעס-שליפּע ביישלעך צו ערזעהען). אחרי.פראָנומעראציאָן פיינדליכסט באָאָרט צו ערניערן, דאמיט אין דער פינקט-ליכען צייטונגס דעם בלאטטעס קיינע אונטער-ברעכונג איינטרעטע.

☛ נייאינטרעסענדע אבאָנענטען ערהאַלטען דיא ביז היטיגע ערשיינענדע אָאָרזטעצונגען דעם אָאָלייזאָנס: „אָאָלנען איינער אָרעהאַלטען ערצייהונג" נאָכאמס נאָכגעלעסענערט.

דיא אדמינסטראציאָן
דער „נייען יידישען צייטונג"
בודאפעסט, שיפפמאנגס:אססע 6.

באָסניען.

* אלגעמיין וואר דיא אנזיכט אָאָרהערשענד, דאס דיא דעסמאָלינגן דעלעגאָטאָנסבעראָטונגען איינעון הוהינען אונד ראששען אָרלייך נעהמען ווערדען. צימאָל—וויא בעקאָנענט—נעגעגוואָרטיג קיין איינגעטלעכער מיניסטער דעם איסערין עקסקוסירט אונד אהער וועגען דיא הערערן דעלעגירטען אויך שוין לוסט האָבען צו איינער קליינען מחלוקה, דערייניג דען מאן איינגעטלעך צור אָרגאניזאָרישנג צעהען קאָנטען, ניכט מעהר אם לעבען איז אונד מיט גע-שטאָרבענען מעגשען לאָסט זיך ניכט איינטיינגען. איס דיעזער ארזאכע, וואָרען דענן אויך דיא בעראטהונגען זעהר גלאטט אונד שנעלל צו עגדע געפיהרט וואָרדען. וועגן ניכט דאס ליגבע באָסניען איינען שטרייט דורך דיא רעכטונג נעמאכט האָבען.

וויא בעקאָנענט געהאָרען דיא אנגעלעגענהייטען באָסניעס, וועלכע אָאָר דען אָסטערייכישען נאָך אָאָר דען אונגאָרישען דייסטאָאָ, זאָנדערן נור אָאָר דיא דעלעגאָטאָנען, דער נעמיזאָטע פינאנצמיניסטער, נעמעהר אויך פראָיזאָיאָיש מיניסטער ד. איסערין, דער, וויל נישט דענען געוואָלט דריא דזר. אויך דיא פערוואָרטונג באָסניענס בע-זאָרגט, איזט בעטרעפפּס דער באָסניישען אנ-געלעגענהייטען נור דען דעלעגאָטאָנען פערוואָ-ראָלט אונד האט אויך נור דען דעלעגאָטאָנען דענן דעסבעצעגלוך בערעכט צו ערשטאטטען, דיא דענן אינאָלגע דיינער אָאָרשלאָגע זואָדאָנן בע-שלוסס פאָאססען.

דען דעלעגאָטען וואָרדע נון דעסמאָל איינע קליינע באָסניעס אבערראשונג צו טהייל, דיא אָאָרזיטזבלאָר רעכטע פיעל שטייב איס-וויבעלען וויָרד; דיא אָסטענטיבען באָסניען.

עס איזט נאָכמאָלץ אָאָרגעסטעלט אין פראָיי-זאָישער עראָלאָס איסגעגעבען וואָרדען, וויא-נאָך אויך אין באָסניען נונמעהר צור געמיינזאמען אָרבעיט אָסטענטיבע וועדען דורך בעיזאָה-נער באָסניעס אנגיסמס, זאָ קאָנן מאן אים פאָר-הענען בערעכנען, דאס אנגעגאָאָבט 30000 מאנן איסטעראָבען וועדען דורפפען. — דיעזע פער-פיגונג איזט דאס אלערייכבטסטע דיא באָלטשיסטען דעם טאגעס אונד בעשאָפטיגט דיא באָלטשיסטען קרייזע אויך לבראָאָס. עס וויָרד גינמעהר אלס איסגעמאכט בעטראכטעט, דאס באָסניע אונד הערצעגאָווינא ענדגילטיג אונזערער מאָנאר-כיע איינפערלייבט איזט.

אנדערזיטס עדאָך שטעללען זיך גראָסע שווייערינקייטען דיעזער זאכע עגטגעגען. פאָר אלעמס דאס יוהרנעזעטץ. לוט דעם יוהרנע-זעטץ בעשטעהט דיא אָסטערייכיש-אונגאָרישע ארמעע אויס 800000 מאנן, וואָהרענד דורך דיעזע פערפיגונג דיא ארמעע מיט ביילייפיג 30000 מאנן פערמעהרט ווערדען זאָלל. דאנן דיא קאָמפּעטע-פאָאנע איזט אויך איינע אבעראיס וויכטיגע. עס וויָרד אלערנטהאלבען דיא פראָאגע בעשפּראָ-כען, ווער דענן איינגעלך דיא מעהרקאָסטען טראגען זאָלל. באָסניען אונד הערצעגאָווינא פעללייכט? דאס איזט נעראדעזו אונמאָגליך, דענן דיעזעס לאנד קאָנן זיינע איינגענען בעדיינ-נישסע ניכט דעקקען. שליעסלך בעשפּריכט מאן אויך אללגעמיין דען אומשטאנד אָב דער מאָהאָ-מעדאנער עמאנד אנדערעס. אלס זיינעס סולטאן ווערד דענען וועללען. אונד וויא דיא באָסניישען קריסטען, דיא, אלס באָסניען נאָך אָאָן דער טור-קיע אָערזוואלטעט וואָרדע, צום קריינסדיענסטע ניכט אָערפפליכטעט וואָרדען, דיעזע זאכע איז-נעהמען ווערדען.

זאלבסט אונד אָהנלייכע פראגען טויכען אויף אונד מאן איזט ווערכלך זעהר בעגיעריג צו ווי-סען, וויא מאן איבער אלל דיעזע שווייערינקייטען זיך הייניוועגזעטצען ווייד. אונד וועגן אויך אללע דיעזע אנגעגן שווייערינקייטען שאָן בעדייטונ-וואָרען, דענן שליעסלך האט וויא אויך פראנקרייך אין דינער ארמעע מאהאמעדאנישע באָלדאטען אונד אויך ענגלאנד אסטענטירט אין אינדיען מיל-טאָר, זאָ בלייבט נאָך אומסער, איינע איינטיינע פראָ-גע: נאָכמאָל וואָס ווייד דער סולטאן דאנע זאנען? לוט דען בעשטעממונגען דעם בערלינער קאָנ-גרעססעס איזט דער סולטאן נאָך אומסער בע-רעכטיגט דאס אבעראָזדיכטסרעכט איסטאָאיבען אבער באָסניען אונד הערצעגאָווינא, מיט אנ-אנדערען וואָרטען: באָסניען איזט פיר איהן נאָך ניכט גאנץ פערלאָרען, נון וויָרד זיך דיעזע זאכע יעדאָך גאנץ אנדערס בעשאלטען אונד דיא זאָנענאנגען עגטגעגען פערלאָרענס. דער אין דערדע שטעהענדען פראָוינצען ד. ה. דיא אינפערלייבונג נאָך אללען פאָרמען רעכטענס. דיראָטע נונמעהר זעהר באלד ערפאָל-גען, אונד דיעזער אומשטאנד איזט עס, דער, דער צו פערפאָלגענדען אסטענטיריינג אין באָסניען האָהע וויכטיגקייט פערלייהט.

נייעסטעס אויס אללען לאָ דערן.

* (אָלטשיעניקוס). ווער האבען דען עדלען טאָדטען צו גראבע געלעגען. דער אין אייגנע לאנגען מעשטעקעלבען דער שטאָלץ אונזערער שטאדט, דיא צערדע אונזערער לומדי תורה געוועזען. אין דעם ציממער דעם אלטען שטאמהויזעס דער פאָמיליע קאָרנפעלד, אז וועלכעס עס ווייגען עדלען נייסט אויסהייבטע, רוהטע דער נראָסע טאָדטע אונזערער נעמיינדע, טויזענדע דרעגנגען זיך אן דען אינפאָאבן בערעש-טע וואָרט, אין נאָך איינמאָל דאס געלייבטע אנ-טליטען זיי זעהען, דאס נאָך אם טאָדע מיט זיי-נען פיינדליכען צינגען דיא ערגעבונג אונד דען גאָלדענען צייטגען, וועלכע זיין בערעדעטער מונד לאנגע אהרע הינדורך דער נראָסען צאהל זיי-נער שיליער אין דערצעוויינענדער וויייז לעבר-טע. פאָן נאהע אונד אָערן קאָמען עגטזעגדעטע אום דיא עדלען פערשטאָרבענען הרבנו הימר הפורסם בדורו, תלמיד מובהק הישל בעל הגאון חתם סופר זצ"ל מהו. אהרן קרענפעלד דאס לעצטע געלייטע צו גע-בען. איס פראג וואָרען ראבבינער הירש, ראבבינער אדלער, ראבבינער באָק, אי-נע דעפוטאצ אָן דער חברא קדישא אונד פיעלע פרוואָסעערען ערשיינען. אין אנדערען גע-מיינדען וואָרען אבגעזאנדערט דיא הערען קרייז-ראבבי. פאָללטשעק ראבב, גונגע-ר הייס אויס קאָלן. ראבב, לענגפעל, דער אויס ריבענאו אונד אנדערע אנוועזענד. אין אנדער וואָרען דיא טרויערנדע פערזאמלונג, צו דענען דיא אויפלע ניכט יהודים אנשלאָ-סען, דער קאָנסטאָריאלראט אָרסטסייטלעכע נאָוואָטנע אונד דעסען קאָפּלאָן ערשיע-נען עבענאלס.

דער אָרסטראבבינער הערר שפיטין דעם דער פערוויינטע ליעבע אָלל צוגעטהאן וואר, אונד דען דערזעלבע וועגען זיינעס באראקטערס אונד נראָסען יידישען וויססען זעהר הבנעאב-טעט האט. דיעלט דען עדסען קאָפּלאָן ערשיע-נען עבענאלס.

דער אָרסטראבבינער הערר שפיטין דעם דער פערוויינטע ליעבע אָלל צוגעטהאן וואר, אונד דען דערזעלבע וועגען זיינעס באראקטערס אונד נראָסען יידישען וויססען הבנעאבטעט האט. דיעלט דען עדסען קאָפּלאָן ערשיע-נען עבענאלס.

דער אָרסטראבבינער הערר שפיטין דעם דער פערוויינטע ליעבע אָלל צוגעטהאן וואר, אונד דען דערזעלבע וועגען זיינעס באראקטערס אונד נראָסען יידישען וויססען זעהר הבנעאב-טעט האט. דיעלט דען עדסען קאָפּלאָן ערשיע-נען עבענאלס.

דער אָרסטראבבינער הערר שפיטין דעם דער פערוויינטע ליעבע אָלל צוגעטהאן וואר, אונד דען דערזעלבע וועגען זיינעס באראקטערס אונד נראָסען יידישען וויססען זעהר הבנעאב-טעט האט. דיעלט דען עדסען קאָפּלאָן ערשיע-נען עבענאלס.

דער אָרסטראבבינער הערר שפיטין דעם דער פערוויינטע ליעבע אָלל צוגעטהאן וואר, אונד דען דערזעלבע וועגען זיינעס באראקטערס אונד נראָסען יידישען וויססען זעהר הבנעאב-טעט האט. דיעלט דען עדסען קאָפּלאָן ערשיע-נען עבענאלס.

באָסניען.

* אללגעמיין וואר דיא אנזיכט אָאָרהערשענד, דאס דיא דעסמאָלינגן דעלעגאָטאָנסבעראָטונ-גען איינעון הוהינען אונד ראששען אָרלייך נעה-מען ווערדען. צימאָל—וויא בעקאָנענט—נעגעגו-וואָרטיג קיין איינגעטלעכער מיניסטער דעם איסערין עקסקוסירט אונד אהער וועגען דיא הערערן דעלעגירטען אויך שוין לוסט האָבען צו איינער קליינען מחלוקה, דערייניג דען מאן איינגעטלעך צור אָרגאניזאָרישנג צעהען קאָנ-טען, ניכט מעהר אם לעבען איזט אונד מיט גע-שטאָרבענען מעגשען לאָסט זיך ניכט איינטיינ-גען. איס דיעזער ארזאכע, וואָרען דענן אויך דיא בעראטהונגען זעהר גלאטט אונד שנעלל צו עגדע געפיהרט וואָרדען. וועגן ניכט דאס ליג-בע באָסניען איינען שטרייט דורך דיא רעכטונג נעמאכט האָבען.

וויא בעקאָנענט געהאָרען דיא אנגעלעגענהייטען באָסניעס, וועלכע אָאָר דען אָסטערייכישען נאָך אָאָר דען אונגאָרישען דייסטאָאָ, זאָנדערן נור אָאָר דיא דעלעגאָטאָנען, דער נעמיזאָטע פינאנצמיני-טער, נעמעהר אויך פראָיזאָיאָיש מיניסטער ד. איסערין, דער, וויל נישט דענען געוואָלט דריא דזר. אויך דיא פערוואָרטונג באָסניענס בע-זאָרגט, איזט בעטרעפפּס דער באָסניישען אנ-געלעגענהייטען נור דען דעלעגאָטאָנען פערוואָ-ראָלט אונד האט אויך נור דען דעלעגאָטאָנ-גען דעסבעצעגלוך בערעכט צו ערשטאטטען, דיא דענן אינאָלגע דיינער אָאָרשלאָגע זואָדאָנן בע-שלוסס פאָאססען.

דען דעלעגאָטען וואָרדע נון דעסמאָל איינע קליינע באָסניעס אבערראשונג צו טהייל, דיא אָאָרזיטזבלאָר רעכטע פיעל שטייב איס-וויבעלען וויָרד; דיא אָסטענטיבען באָסניען.

עס איזט נאָכמאָלץ אָאָרגעסטעלט אין פראָיי-זאָישער עראָלאָס איסגעגעבען וואָרדען, וויא-נאָך אויך אין באָסניען נונמעהר צור געמיינזאמען אָרבעיט אָסטענטיבע וועדען דורך בעיזאָה-נער באָסניעס אנגיסמס, זאָ קאָנן מאן אים אָאָר-הענען בערעכנען, דאס אנגעגאָאָבט 30000 מאנן איסטעראָבען וועדען דורפפען. — דיעזע פער-פיגונג איזט דאס אלערייכבטסטע דיא באָלטשיס-טען טאגעס אונד בעשאָפטיגט דיא באָלטשיסטען קרייזע אויך לבראָאָס. עס וויָרד גינמעהר אלס איסגעמאכט בעטראכטעט, דאס באָסניע

הנאון חתם סופר זצ"ל מהו. אהרן קרענפעלד דאס לעצטע געלייטע צו גע-בען. איס פראג וואָרען ראבבינער הירש, ראבבינער אדלער, ראבבינער באָק, אי-נע דעפוטאצ אָן דער חברא קדישא אונד פיעלע פרוואָסעערען ערשיינען. אין אנדערען גע-מיינדען וואָרען אבגעזאנדערט דיא הערען קרייז-ראבבי. פאָללטשעק ראבב, גונגע-ר הייס אויס קאָלן. ראבב, לענגפעל, דער אויס ריבענאו אונד אנדערע אנוועזענד. אין אנדער וואָרען דיא טרויערנדע פערזאמלונג, צו דענען דיא אויפלע ניכט יהודים אנשלאָ-סען, דער קאָנסטאָריאלראט אָרסטסייטלעכע נאָוואָטנע אונד דעסען קאָפּלאָן ערשיע-נען עבענאלס.

דער אָרסטראבבינער הערר שפיטין דעם דער פערוויינטע ליעבע אָלל צוגעטהאן וואר, אונד דען דערזעלבע וועגען זיינעס באראקטערס אונד נראָסען יידישען וויססען זעהר הבנעאב-טעט האט. דיעלט דען עדסען קאָפּלאָן ערשיע-נען עבענאלס.

מצבות.

ארנאלד קאָהנס

גראבשטיין-לאגער בודאפעסט,

Waitznerbouleward Nr. 5.

(אן שבת אונד יו"ט געשעפערט).

עס פעסט־עדרט זיך אללען יענגן, ווילבע דיא מרזיגנג פעלזהנס דעם גראבשטיין־זעטצענס צו ערפיללען האבען. —1

זעהר שאָנע גראבשטיינע אים מארמאָר אונד גראניט זינד אין גראבסטער אויסוואהל פאָרראָטהיג. קאָרדעקטע גראוירונגען, ווערד שאָנע שריפטען מיט עכטער פערגאלדונג ווערדען בעזעטצנס אויסגעפירט.

וויכטיג פיר רענאלענפאָבטער!

טרעבער־עסענץ, סלייאיוטע־עסענץ, רום־עסענץ, לאגער־עסענץ אונד אללע ליקאָר־עסענצען אונד אללע צור ערצייגונג פאָן גרעטצען געטראנקען איינ קאלטעס יענע אהנע אפפאראט

bei **Arnold Watterich, Budapest,**

Fabriklager: Tabakgasse, vis-à-vis dem isr. Tempel

מאנופאקטוראנס־ביכער אין אללען שפראכען גראטיס. וויינקלאר־פלאָר, וויינבאָוועסס, וויינ־פערמעדרונגס־עסענץ, וויינ־כיימס, ענטווייערונגס־פולפער, גלייצערין עטצ. צור ווייינמאנופאקטור לאציאָן.

המסבעי־זאפט אונד ציטרונען־זאפט בייללינגסט.

אין נעפריפטער לעהרער

דער בעריישט אין דיעזער איינגעגאנגענעם געזיכטס, לעדיגנג שטאנדעס, דער העבראיישען, אינגאר־שען אונד דייטשען שפראכע מאכטיג, ווירד פאָן דער געפערטיגטען געמיינדע אקעפטירט. דער נעהאלט איזט 250 גולדען פער יאהר נעבסט פרייער שטאבעזאָן. דיא שטעללע איזט אפאָרט אנצוטרעטען. אפפערטע זינד צו ריכטען אין דען פאָרשטאנד דער איזט. יידיש־אַרטה. געמיינדע צו גראָס־סט.־מיקלאָש (באנאט)

יאָאב בריין, פראזעס.

דיא אריגינאל

זינגער-נאָהמאשינען

זינד אנערקאנגט דיא בעסטען דער וועלט אונד וואָרדען אויף מעהר אלס 150 אויסשטעללונגען פרייזגעקראָנט. דייזעלבען ווערדען גענען

ראטענצאהלונג פאָן 5 פל. פער מאָנאט פערקיפט.

נ. נייד־לינגער, בודאפעסט, וואיטצנער־גאסע 26.

לאטעריע־ציהונגען פאָם 2. נאָוועמבער:

פראג:	37	45	90	47	34
לעמבערג:	12	64	66	70	9
הערמאנשטאדט:	86	55	11	43	61

אנציינע.

דיא לעהרערשטעללע אין מינעם הייזע איזט בעריישט בעזעטצט.

C. Csanád שראל אאזער Nagy-Lak.

ווייטער פריבט־פרייזע.

וויינע, טוקיס. 77—78 קולא 13 גולד. 75 קר. ביז 14 גולד. 10 קר. פער מ.־צטר.

קאָרן, אונגאריש 67—71 קולא 9 גולד. 50 קר. ביז 9 גולד. 80 קר. פער מ.־צטר.

גערסטע, סלאוואקישע 9 גולד. 25 קר. ביז 10 גולד. 25 קר.

קוקורוץ, באנאטער 7 גולד. 40—50 קר.

האפער, אונגאריש 8 גולד. — קר. ביז 8 גולד. 20 קר. פער מעטער־צענטנער.

רעפס, באנאטער 12,75 ביז 13,— גולד. קאָהל 14 ביז 14 גולד. 25 קר.

בודאפעסטער בארזענקורזע פאָם 3. נאָוועמבער.

לאזע	קר.	פל.
1854 ער 4 פרעזענטע שטאמפלאָזע	—	122
1860 ער " " מונצע לאָזע	—	131
1860 ער " " האלבע	—	133
1864 ער שטאמפלאָזע צו 100 גולדען	—	173
1864 ער " " צו 50 "	—	171
קרעדיטלאָזע	—	179
לאָנד־האפפשטאפלרשט־לאָזע	—	112
אונגאריש פראָמיסע־לאָזע צו 100 גולדען	50	121
דעסטע האלבע צו 50 גולדען	—	121
שריינסבאל לאָזע	40	111
יינגער אבסטיננלאָזע	—	134
שיריסטער לאָזע צו 100 גולדען	—	127
קאָמע יענגעטשיינע	—	29
שיריקולאָזע	—	23
אויסבייזע לאָזע	—	24
קלאָר לאָזע צו 40 גולדען	—	40
קעולעוישט לאָזע " 10 "	50	16
קראָלייע לאָזע " 20 "	50	21
אפנער לאָזע " 40 "	50	40
פאלבפ־לאָזע " 40 "	—	38
זיזראלסקלאָזע " 10 "	—	19
סאלם לאָזע " 40 "	—	51
וואלצרונגס לאָזע " 20 "	50	22
סט. גנינגס לאָזע " 20 "	50	48
מאגיסלייע לאָזע " 20 "	—	25
וואלטשטיין לאָזע " 20 "	50	30
ווינדישגראצער לאָזע " 20 "	—	42
לאיכאבע לאָזע " 20 "	50	23

יעדשט־פאפיערע.	קר.	פל.
אונגאריש נאלדרענטע	70	118
אונגאריש פאפיער־יענטע	—	88
אונגאריש נינזעענטאבטענגען	50	98
שעמעשטע־באנאטער	—	98
יעדענגלייגיש	—	97
באלגיש	—	102
מאלטיינע	—	100
אונגאריש אייזענבאהן־אנלעהנען	—	133
יינצעהנטע־אבראָזונגס־אנלעהנען	—	95
פאאנדשיינע דער אונגאריש־אדעלגרעדיט־		
דיט־אנשטאלט צו 5½ פרעצענט	—	103
דעסגע דיע אונג. דיאפאטה־באנק צו 5½%	—	103
דעסגע אללגעמ. באדענקרעדיט צו 5½%	—	100
דעסגע צו 5 פרעצענט	—	101
דיע אונגאריש־באיריש־	50	194
דיע אָרדראָבסבאהן	50	166
אבסטריאיכיש קרעדיט־אקציען	—	364
אונגאריש קרעדיט־אקציען	—	363
געלד־קורזע.		
וולבעי־אשיא	—	100
דוקאטען	50	5
אבסטריאיכיש־אונגאריש 8־וולדען־נאדד־		
שטיק (20 פראנקס)	37	9
באבאנאבע	37	9
דייטשע רייכסבאנקנאטען	70	57
20 פראנק־שטיקע	11	59
רוסישע אבאזיטענבריעפע	26	1

פרוכטפרייזע דער קאָנהאללע פאָם 3. נאָוועמבער.

	פרוכטע	פער 100 קילאָגראָם		פרוכטע	פער 100 קילאָגראָם	
אפפעל	קאָרן אלט	72	8.70—9.—		—	—
	נעיעסטע מאלץ	64	9.40—10.40	אפפעל	74	
	נעיעסטע פשעטע	62	7.50—7.70		75	11.80—11.90
	האפער	55	7.65—7.85		76	11.95—12.05
	קוקורוץ באנאטער	75	6.70—6.70		77	12.10—12.20
	אנדערע	73	6.50—6.65		78	12.25—12.35
	הייזע יאהרע	—	5.25—5.75		79	12.35—12.40
					80	12.40—12.45
	וויינע	פער אקאזענע	13.05		—	—
	"	" הייסטע	12.57		75	12.10—12.20
	"	"	—		76	12.25—12.35
	קוקורוץ	" יולי־אוג.	7.28		77	12.40—12.50
	יענגסע	"	8.30		78	12.55—12.65
	האפער	" הייסטע	7.92		79	12.60—12.65
	"	" פרילאהר	—		80	12.70—12.75
	רעפס		13.40		—	—
					75	12.35—12.45
					76	12.50—12.60
					77	12.65—12.75
					78	12.80—12.85
					79	12.85—12.90
					80	12.95—13.—
					75	12.25—12.35
					76	12.40—12.50
					77	12.55—12.65
					78	12.70—12.75
					79	12.75—12.80
					80	12.85—12.90
					—	—

הילזענפריכטע	אאן	ביז
אפפעל	10.50	11.25
סיאלען	—	13.—
צוויינבאהנען	15.—	20.—
לינזען	—	13.—
ווייזבוין	11.—	—
ווייזבוין ואמטס זאק	10.75	—
מאהן, נייוויע 37 פל. בלוי	40.—	30.—
האנזאמען	8.—	—

צווישקען פר. אקט.־נאט. באמגישע 27 גולד. שפייזען, פרעמדענגעזעטץ 36,50 גולד.

Herausgeber und verantw. Redakteur: Carl Lederer.

Druck von Emerich Bartalits. Budapest, VIII., Eßterházygasse Nr. 12.

נייערדינגס עלהפאָרדערונגען געשטעללט. דאָך דייעזער האַטסטע נור וועגען גלויבן בייא זיך, אַז דאָס זיא דער רייבערן צו געבען. אויך אַזאַ דאָס שענקסטע דיא רייבער קיינען גלויבען אונד אַזאַ אויס דאָס בע צי מאַכטן אונד געדאַך פאַן אַזאַ אויס צו ערפאָרדס-סען. צאָגען זיא אַזאַ דאָס דיא שטעל פאַן דען פּ-סען אונד שלונגען אַזאַ דאָס מיט אייגען דיקקען שטאַנק זאָ לאַנגע אויף דיא פּוזאַהלען, ביז דער שטאַנק עונטאוויי אַ בראַך.

דאָך אויך אויס דען פּוזאַהלען דעס אַלטען ב ר ו י ן לעסען זיך קיינע באַנקנאַטען הער-אייפערססען, וועסאַהלב דיא רייבער ערגלדיך דאַס נוטצלאָזען אַזאַ דער בעמיהונגען איינזוהעגד אַן דען קעללער הייאַבגינג אונד דאָרט 11 מאַנן שטאַרק בין 12 אַדער נאַכטס אויף אונקאַסטען דעס נוטסאַאַכטערס עצטען, אוס זיך דאַנן אוס דייעזע צייט אויס דעס שטיבע צו מאַכען.

דיא מיסאַנדעלטען בעוואָהנער דעס ברייג-נישען הייזעס זינד אַללע, זיעגן אויך ניכט לע-בענסגעפעהרליך, זאָ דאָך שווער ערקראַנקט. דיא טהאַטער זינד בין הייטער ניכט אייגענדיג ווארדען. שטאַלהרכטער פ א ר ק א ש האַט צייאַר זאָפאָרט צוויי אַפּאַנדירטע צור אייספאָר-שונג דערזיזלבען עונטזוגרעדט. דאָך איזט עס בייהער ניכט גלייגנגיג, פאַן אייהנען איינע שפּיר צו פּיעדיג.

* (אויס בערלין ווירד געמעלדעט):

דער שצאָ איינעס דער גראַסטען באַנקהייזער, דער הערראַמען גאַלהשמידט געדענקט בייגנען קוראָגעס בערלין צו פאָרלאַססען, אויס אַן בריס-סעל זיינען קינפּטיגען וואָהנזיטען צו נעהמען. עס איזט דיעס דאַס ערסטע אינז בעראַנגע נויאַר-ינגע ביישפּיעל. דאַס איין וואָהלהאַבענדער איז-ראַעלט אַן פאָרגע דער עקקערפאַסטען אונט-כעמשישען בעוויגונגען זיינען וואַהרנעהמען נאַך דעם אייסלאַנדע צו פאָרלעגען בעאַבזיכטיגט. זאָ בע-קאָגענסיערטע איין זאָלכער עגשטליכס זיין מאַנ. פאָרגען ווירד מאַן עס קיינעס אונטערע אייהרעלישען מיטבירגער לאַנגען, זיינען דער דען האַססלבען עשיינונגען. צו דענען דיא אונט-זעמישע בעוויגונג פּהרט, איס דעס וועגע נעדט אויך עגער לאַנדער אַנדערע, זיינען מילדערע טשטען הערשען, אַלס גע-נעגי אַרטיג אין דייטשלאַנד.

אונד נעגען דען עהעמאַליגען ר עדאַקטער דעס „ווייסכטאַרלאַט" דיא אַנקלאַגען וו נעגען אויפ פייינצונג צו נעיאַלטשטהאַטיגרייטש נעגען פּערשיעדענע בעפאַלקערונגס קלאַסען עررהאַבען. דיא אַפּ-פּעגטליכע פּערהאַנדלונג ווירד דעמנאַכסט שטאַטטפינדען.

* (אויס קיעוו ווירד געמעלדעט):

דאָס קיעווער קאָמסמיסאַן וועלכע אַבער דיא פּראַגע צו עגטשיידען האַטסטע, אָב עס דען רוס-שישען יודען עגשטאַטטעט זיין זאָלל וויישער אין קיעוו וואָהנען צו דירפען, האַט צו גונסטען דער יודען אידערע עגנטשיידונג געגעאָפען. איינע אייס-נאַהמע וואַרדע נור בייא זאָלכען קיינליטען גע-מאַכט דיא קיינער צונפּאַט אנגעהאָרען, זאָ וויא אַר-בייטער אין דען טאַבאַק-פאַבריקען.

* (דיא יודענפראַגע בייא דען שטודענטען), יענער טהייל דער בערלינער שטודענטען, וועלכע זייט בעגינן אין דען יודענהאַפּעריין דיך בעשטרעבען, האַט אויך אין דיא פעסטער שטודענטען איינע אויפפאָרדערונג גע-ריכטעט, דיא פעסטער שטודענטען זאָללען זיך מעהר מיט דער אונט-יעמטשיען בעוויגונג בע-פּאַססען אַלס ביזהער, דען אין איינעס לאַנדע וואָ דער אבגעגאַרדנעטע אי ש ט אָ צי מיט זיינעס עגערגישען אייפערטעגן, דיעזעס ווירכטיג דאַס גלייך דער פאָלקער. אונטערגראַבענדער זאָ-ציאַלע געבערכען בעקאָפּפּסס האַט, קאָנן דיעזער אויפ-פּרוך ניכט אָהנע ערפאָלג בלייבען. — דיא עפעסטער שטודענטען זינד הולדיגען וויא יעדער אונגאַר, זיא אבסאָן אונד רעשעקטירען יעדען גלויבען ווייל זיא פיר ר י י ה י ט אַבער ניכט פיר אונדערפּרוקונגזינן האַבען. דאַהער ווירד דער אויפרוך דער אונטז. בערלינער שטודענטען אין אינגאַרן אינערהאַרט פערהאַللען אונד אויזן אייך טהאַטזאַכליך דאַס אַמאַזען זונדערשייבען דער בערלינער יוגענד אי-נגאַהר אין דען פאַס ערקאַרט געוואָרדערט.

* (אויס דעם בוכע אונזע-רעס קראַנקענצען) עגטנעהמען ווירד אַבער דיא ייינע נאַך ירושלים נאַך פאָלגענדע אינטעראַסאַנטע איינצעלהייטען:

„אַך בעזאַהה מיר דיאַ היטפּ-מאַשעע (טור-קיעס בעטהיין) אויף דעם הייליגען בערגע. אין דער נאַהע בעפינדעט זיך איין גראַסער עפלו-

אַס יודענהאַס אונד זיינע נעשטעלט צו שווערדיגן. ער ראַשע פאָרשרעס דעס קריסטענטהומס אַבער דיא לאַנדער אונד אַלבער דער עדיק פּערלאַר זיינע בעווייס-קאַנס דורך דיא בעשראַמונג. דאַס דיא לערערע מאַ-האַעדס אין אַהנליכער וויייז יוך דען אַסטען עראַבעריש. דיא קריסטענהייט דען מוהאַמעדאַנען. ביידע וויזזען אויך דאַס יודענטהום אַלס אויף אידרען אוועשרוגנס צוריק. עס איזט דיא אַס יודענטהום אַפּפּעגנאַרטע נאַטשליכע ווייסהייט. וווילכע דיער דען דעוטסכען אונד דאָרט דען אַכטען יודענהאַס בעשאַנדע. דיא יודענטהום בעשראַנקט עס ניכט אַ ס זיינע אויסאַנדע. דיא אַלקער צו בעקערען אונד קאָנן דאַס אויך ניכט. וויייל עס זיינער נאַטור נאַך דורך דיא פּיללע דער יעגער עגטשעצע אויף אַלע קליינען ק ר יי ס אַנגעוויגען איזט. — נור אַס יודענטהום איזט דיא ייינע לערע אונד דאַס עכטע רעכטע נעזעטץ אַלס אונטערשעלבאַרע אַלע דער אינען נאַכטען אונד הארהרייס. דאַהער פּיהלט אויך מיך גענאַהטיגט, דען נעוויכטיגען שייטש צו טהון. מיט מיינער פּערגאַנגענהייט צו ברעכען. מיך יעגער שטעראַליכען אַבעראַטיען אַן אינטערעיסירען. אוס דיא הארהרייס, דיא איך עראַקאַנט האַבע, אויך נאַנין אונד פאָלל צו בעקענענען."

„אַך ווייסע איהנען גליק, מיין הערר, צו דען מיטעגען אונד גייגדליכען שטודיין. דיא זיא נעמאַכט האַ-בען, איהרע וואָרטע אַבעראַיינען מיך פאָللקאָמען, דאַס עס דיא עדעלסטע מאָטיוט זינד, וועלכע זיא צו מיר גע-שריבען האַבען. טראָטצדעם מוס איך אַפּ אַן דען שייט-טע, דען זיא טהון וואָللען, אויף דאַס ערנסטליכסטע אַבראַטהען, וואַרום וואָللען זיא דיא צאַהלליכען גע-זעטצע אויף יך נעדרעגען, דען זיא אַצו פּיללען יך ניכט פּערפּאָליכטעט זינד? אוזנערע וויייזען לערהרען, דאַס דיא פּאָסטען אַللער נאַטיאָנען אונטהייל האַבען אין דער צוקונפטיגען וועלט.) זאָבאלד דיא דען אייגענען נאָטס אַס דען אייגענען נעזעטץ אַבגעשריבען, דען נעבאָטען דער יוטשליכקייט אַللע לייסטען, רעכט

אַס יודענהאַס אונד זיינע נעשטעכט צו שווערדיגן. ער ראַשע פאָרשרעס דעס קריסטענטהומס אַבער דיא לאַנדער אונד אַللע דער עדיק פּערלאַר זיינע בעווייס-קאַנס דורך דיא בעשראַמונג. דאַס דיא לערערע מאַ-האַעדס אין אַהנליכער וויייז יוך דען אַסטען עראַבעריש. דיא קריסטענהייט דען מוהאַמעדאַנען. ביידע וויזזען אויך דאַס יודענטהום אַלס אויף אידרען אוועשרוגנס צוריק. עס איזט דיא אַס יודענטהום אַפּפּעגנאַרטע נאַטשליכע ווייסהייט. וווילכע דיער דען דעוטסכען אונד דאָרט דען אַכטען יודענהאַס בעשאַנדע. דיא יודענטהום בעשראַנקט עס ניכט אַ ס זיינע אויסאַנדע. דיא אַלקער צו בעקערען אונד קאָנן דאַס אויך ניכט. וויייל עס זיינער נאַטור נאַך דורך דיא פּיללע דער יעגער עגטשעצע אויף אַלע קליינען ק ר יי ס אַנגעוויגען איזט. — נור אַס יודענטהום איזט דיא ייינע לערע אונד דאַס עכטע רעכטע נעזעטץ אַלס אונטערשעלבאַרע אַלע דער אינען נאַכטען הארהרייס. דאַהער פּיהלט אויך מיך גענאַהטיגט, דען נעוויכטיגען שייטש צו טהון. מיט מיינער פּערגאַנגענהייט צו ברעכען. מיך יעגער שטעראַליכען אַבעראַטיען אַן אינטערעיסירען. אוס דיא הארהרייס, דיא איך עראַקאַנט האַבע, אויך נאַנין אונד פאָלל צו בעקענענען."

„אַך ווייסע איהנען גליק, מיין הערר, צו דען מיטעגען אונד גייגדליכען שטודיין. דיא זיא נעמאַכט האַ-בען, איהרע וואָרטע אַבעראַיינען מיך פאָللקאָמען, דאַס עס דיא עדעלסטע מאָטיוט זינד, וועלכע זיא צו מיר גע-שריבען האַבען. טראָטצדעם מוס איך אַפּ אַן דען שייט-טע, דען זיא טהון וואָللען, אויף דאַס ערנסטליכסטע אַבראַטהען, וואַרום וואָللען זיא דיא צאַהלליכען גע-זעטצע אויף יך נעדרעגען, דען זיא אַצו פּיללען יך ניכט פּערפּאָליכטעט זינד? אוזנערע וויייזען לערהרען, דאַס דיא פּאָסטען אַللער נאַטיאָנען אונטהייל האַבען אין דער צוקונפטיגען וועלט.) זאָבאלד דיא דען אייגענען נאָטס אַס דען אייגענען נעזעטץ אַבגעשריבען, דען נעבאָטען דער יוטשליכקייט אַللע לייסטען, רעכט

אונד נעגען דען עהעמאַליגען ר עדאַקטער דעס „ווייסכטאַרלאַט" דיא אַנקלאַגען וו נעגען אויפ פייינצונג צו נעיאַלטשטהאַטיגרייטש נעגען פּערשיעדענע בעפאַלקערונגס קלאַסען עررהאַבען. דיא אַפּ-פּעגטליכע פּערהאַנדלונג ווירד דעמנאַכסט שטאַטטפינדען.

* (אויס קיעוו ווירד געמעלדעט):

דאָס קיעווער קאָמסמיסאַן וועלכע אַבער דיא פּראַגע צו עגטשיידען האַטסטע, אָב עס דען רוס-שישען יודען עגשטאַטטעט זיין זאָלל וויישער אין קיעוו וואָהנען צו דירפען, האַט צו גונסטען דער יודען אידערע עגטשיידונג געגעאָפען. איינע אייס-נאַהמע וואַרדע נור בייא זאָלכען קיינליטען גע-מאַכט דיא קיינער צונפּאַט אנגעהאָרען, זאָ וויא אַר-בייטער אין דען טאַבאַק-פאַבריקען.

* (דיא יודענפראַגע בייא דען שטודענטען), יענער טהייל דער בערלינער שטודענטען, וועלכע זייט בעגינן אין דען יודענהאַפּעריין דיך בעשטרעבען, האַט אויך אין דיא פעסטער שטודענטען איינע אויפפאָרדערונג געריכטעט, דיא פעסטער שטודענטען זאָللען זיך מעהר מיט דער אונט-יעמטשיען בעוויגונג בע-פּאַססען אַלס ביזהער, דען אין איינעס לאַנדע וואָ דער אבגעגאַרדנעטע אי ש ט אָ צי מיט זיינעס עגערגישען אייפערטעגן, דיעזעס ווירכטיג דאַס גלייך דער פאָלקער. אונטערגראַבענדער זאָ-ציאַלע געבערכען בעקאָפּפּסס האַט, קאָנן דיעזער אויפ-פּרוך ניכט אָהנע ערפאָלג בלייבען. — דיא פעסטער שטודענטען זינד הולדיגען וויא יעדער אונגאַר, זיא אבסאָן אונד רעשעקטירען יעדען גלויבען ווייל זיא פיר ר י י ה י ט אַבער ניכט פיר אונדערפּרוקונגזינן האַבען. דאַהער ווירד דער אויפרוך דער אונט. בערלינער שטודענטען אין אינגאַרן אינערהאַרט פערהאַللען אונד אויזן אייך טהאַטזאַכליך דאַס אַמאַזען זונדערשייבען דער בערלינער יוגענד אי-נגאַהר אין דען פאַס ערקאַרט געוואָרדערט.

* (אויס דעם בוכע אונזע-רעס קראַנקענצען) עגטנעהמען ווירד אַבער דיא ייינע נאַך ירושלים נאַך פאָלגענדע אינטעראַסאַנטע איינצעלהייטען:

„אַך בעזאַהה מיר דיאַ היטפּ-מאַשעע (טור-קיעס בעטהיין) אויף דעם הייליגען בערגע. אין דער נאַהע בעפינדעט זיך איין גראַסער עפלו-

„וויא פערלאַנגען אונאַמאַליגען פאָן מיר!"

„וויא יעהנען אַלזאָ, מיין הערר, דאַס דיא לייבע צו יענער יוגענן דאַך מעהר אנטהייל אין אידרעס עגשטוסטס האַס אויפ דיא דיך ערבכסס צוגעשטעהען וואָللען, אויך בין פּעסס אביבערצייגט. אָהנע דיעזע לייבע וואַרען דיא נעגאַאַמען אויף דען נעדאַנקען נעראַהטען, אידרע דעלינען מיט איינער אנדערן צו פּערשיינען."

„וויא מאַנען רעכט האַבען, הערר ראַבבינער. אַللיין נאַכדעם איך דורך דען אומגאַנג מיט דער פאַמיליע, וועלכער דיא פאָן מיר ערקאַנענען אנגעהאָרען, אויך דאַס יודענטהום אויפפאָרגיקוגס נעמאַכט וואַרדען בין. איזט מיר דיא וואַהרהייט דעמזעלבען צור איבערצייגונג נעוואָר-דען. אָהנע דיעזע איבערצייגונג ווירדע איך יעגען דאַס מיך בעהערשענדע פּעזיטהל דער לייבע אנגעקאָמפּפּס אונד עס איבערוואונדען האַבען. דיא אַבער מיינע איבער-צייגונג מיט מיינען זיינשען אין אייגאַלאַנד שטעהט, זאָ וואַרט עס זאַנדערבאַר, וועגן איך אייגע לייבע בע-קאָמפּפּסן וואָللען, דיא מיך, איך פּיהלע עס, גליקליך מאַכען וועדע. מיין לעבענסגליק וואַרע דאַהין, וועגן איך דיא נעליעבטע ניכט בעזיטצען וועדע."

„אונטער דיעזען אומשטאַנדען מוסס איך אייהנען דיא אויסאַהמע אין דאַס יודענטהום אויף דאַס עגשטיי-שעדענסטע פערזיינען, עס איזט נעראַדעזו פערבאָטען, נרים אויפצונעהמען, וועלכע דורך אייהרען אבערגלייבען איינע הייראַטהען עראַמליכען וואָللען, זיא וועדרדיג פּיעל-ליכס, מיין הערר, ראַבבינער פינדען, דערען פּראַקטיס אין דיעזער בעצייהונג אייגע ליכטס פערטיגען אויס. אַللיין, זיא נעהמען דאַנן צו דיר נייגן רעליגיאָן דורך אייגען וועג דער שולד, אונד דאַס ווירד אייהנען קיינע נשמן פּייכטע מאַאַנען, בעדענקונגען דאַ האַבער, וואַס זיא טהון וואָللען."

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

אונד דער אַנדערען אַנדערען אייהרע מיטמענשען אייבען, נעגענען זיא, דער זיא ניכט אַלס יודע נעבאָרען זינד. אַللגאַמען אידרעס פּפּלכס. אונד דיא אַבער צוס יודענטהומס אַבערטערעטען, זאָ ניכט פּן צאַהللייכע פאָר-שייטען, וועלכע דעס. דער ניכט אַאַן פּייהטסטער קינד-דער דיא דאַראַן נעזאַהמען איזט, צו בעאַבזטכטיגן אַנזין אויס-סעראַדענטליך שווער בעאַللען."

„עס ווירד מיר ניכט שווער בעאַللען, דאַס אין אַל-לען קאָנזעקוענצען צו בעאַللען, וואָס אויך אַלס דאַס רעכטע עראַקאַנט האַבען. אַך מאַכטט שאַן באַלד דיא בעשעידענע אַן מיר אַللעדינגס לאַסען. אין דער דע-בראַשען שאַפען אונד אין דען לעהרען אונד נעזעטצען דעס יודענטהומס האַבע אַך מיך בעייטס אינטערעסירטען לאַסען."

„נעשאַפען דיא מיר נאָך איינע פראַגע. אַך ווייסעלע נאַטירליך ניכט אין דעם, וואָס דיא מיר מיט-עפּפּהיל האַבען. האַבען דיא מיר אַבער אַللעס, נעזאָגט. האַבען דיא מיר אַן מאַן דעם ניכט פערשוויגען, וואָס איהרע אינשעלס אייגאַלס נעמאַכט? לייבעגען דיא ניכט אין יידישען מאַרכט, אין דעספּסן בעזיטצען זיא ניכט אנדערס אַלס דורך דען אינערפערשס צוס יודען-טהומס נעלאַנגען קאָנגען?"

„עס איזט אַللערדינגס זאָ, וויא זיא זאָגען, הערר ראַבבינער. אַך לייבע אין יידישען מאַרכטן. אַבער פיר מיינען נעשעלס וואר דיעזער אומשטאַנד ניכט מאַאַכטיגבער. דיא לייבע אַللיין ווירדע מיך ניכט בע-שעמטען, מיינען לגלויבען מיט אינען אנדערן צו פערטוישען."

„אַן אַנדערס דענן דיעזער נייע גלויבע אין פּערשטע אַפּפּער פאָן אַרגען: פּערטיגען זיא דאַרזיף, דיא אַאַנד יענער דאַמע צו עראַللענען. דאַס יודענטהום פּערבייטעט. דאַס אויסגעזעהען אַלס אַן אינער וויאַהנ לעהרען, דאַס דיא אַנשאַלדיגען אַللגאַמען."

• (ענטגלייזונג דעם בודאַפעסט־ווינער קוריר צוגע).

פ״שטאנ ערגעגעשען זיך אין דער בודאַפעסט־ווינער שטרעקבן דער אָסטערר־ונגאַרישען לאַנד אין אינפאלל, וועלכער זעהר ליכט דיא שרעקקליכסטען פאָלגען האָבען נאך זיך צוצוהאָלן קאָנען. מאן מעדרעדט היערבער פאָלגענדעס: דער שנעללצוג דער אָסטערר־ונגאַרישען שאָאטסבאהן איזט געפסטערן נאכ־משטאנס אויף דער פאהרט פאָן בוראַפעסט נאך ווען אין פאָלגע אינגעם ראַדבוכעס עגטגלייזט אונד מיט צוויי אשטונדיגער פערשפאָטונג אין זייען אינגעקאָפּפּן. דיא ריייזענדען זינד אינעגס אינגלאַנד ווי אונדער אָנגען.

דער צוג, דער מיט נראָסטער געשווינדיגקייט פ״דר, וואר פאָן גראן רעגולאַמס״ אבגעאַנגען ער בעששאנד בלאָס איס אינעגס וואגאָן עראַטער אַיינע וואגאָנגס צווייטער קלאַססע. אלס דער צוג פאָר דעם וואָכטערהייזע נ״. 108 צווישען קורט אונד פערבעטע פאָרבייאָ״דר, שפּראנג אין ראַדקבראָך דעם מיטלערן וואגאָן צווייטער קלאַססע. דער וואגאָן בליבע מיט דען אַבריגען דריי אָדער דריי דען שיעבען. דער קראַנץ אבער פאָלג נאך אייגנען סקלענדען וועג אונד יעצט בעגאנען אין פרטבעליכעס רעטטעלן אונד שוואנקען דעם נאצען צוגעס. דיא שפּי״כען דעם אים שאטטער פאהר־ענדען אדעדער פאָלגען וויא שאנצע דינגען. איך דיא פענסטער־שיבען קריאָגן זיך אין פאָרמליכער שאטטער־האגעל; דאס שוואנקען אונד אַפּלעטן ניממט שטעטס צו; דאס געשאַוע דער בריוזענדען צו־געס ווירד פאָן גאָלדענדען הילפעשרייען אונד יאמערן איבערטאָנט; אין טהיל דער־ווייזע דען פאקטס אבער פעשווערונג דאס האנד־נעפאָקן, אין אנדערער אָפּענעס אין פאָרזיכט־נער וויייזע דיא פענסטער אונד שריעט פ״ער; אין־גינג אָפּפענען דאָנד אַיהרען, אין הינ־איינשעשיינען. דאצווישען עגלרען דיא פאָר־ווארענדען נאַטפּפּפּפּ דער מאַשינע; עס ווירד מיט אַלערע קראַפט אָנגעבראַכט אונד נאך פ״ער מינוטען דער נראָסטען אנגאַס בלייבט דער צוג. דער איבער 1200 מעטער אין דרעזער וויייזע גשעלאָפּפּ וואָרדיג. אַהנע וויייטערעס אינגלייך שטעהען.

פאָלליעטאָן.

פאָלגען איינער פערפעהלטען ערציעהונג.

(18-טע פאָרזעטצונג.)

„אבער ליעבער וואָרע אינס נאטירלך, וועגן אינזער קינדשטער שווייגענדיגקייט פיסס מאַנשוויששיא״ה הערסטע.“

„אונד איזט הערגך מיט איהרען פאָלגען אינפאר־שאפטען?“

„ער וויינס נכטס דאַאפן; דאך איזט עס קיין דענק־באר, דאס ער אין גלייך אויסשלאגען ווירד. וועלכעס דיא אָפּערעטסס אונד בעססען עדעלייטס ערשטערבען מאָכטען.“

• • •

אין איינער שטאדט אס רחיין זאס דער ראבבינער, אומגעבען פאָן זיינען שאלמיד־שלעלען, אין זיינעס שטי־דיעצימער. עס וואר בלייבען פזרס אונד פסח. אונד דער ראבבינער בעריעטשטע זיינע שלעלר צו דער פאָר־טראגען פאָר, דען עס אם שכת הגדל אין דער יזנאגאָגע צו האלטען נעראהמען. ער האטטע דאצו דאס טהעמא אים לעטצטען אבשנשנעם פון טראקטאַטס סנהדרין נעוואהלט. אין וועלכעס דאריבער אבגעראנדעלט ווירד, אב דיא אונגעריכטיגען קוכען אונד דיא בשטעקרקיישער צוזאמענען אדער אינצעלען נעגאַסטען ווערדען זאָלען. ווירד נעגיעסען צוערסט יעדעס אינצעלן, דאנן אבער בוידעס צוזאמענען, וויא אם הלכלה נעטראהן צור צייט אלס דער הילליגע שטעטעל נאך שאנדז. דאך לעהרטיר נאהס הערבייא אנלאַסס זיינען שילדען פאָן דעם נאָס־סען הילל צו ערצאהלען, פאָן זיינער מילדע אונד זאנפטמוטה יודען אונד נכט־יודען נעגענאביבער. הילל לעל״ס פריינד אונד נעגנסטס, שמאי, הגר נכט זאָ זאנפטען נעטטהרעט. הידרען, דיא צו איהם קאמען, אום

טאָמאָר ערשטען אבענדס אים האכד 7 אוהר ביא דעם דאָרטיגען נוטסבאַטער לאזאר ברוין ועכס מאקסיר־טע ריי ב ער, וואָה־רענד פאָר דעם הויזע פינך בעגאָלטען מאקסיר־טע שראָלכע אַפּסטע פאָסטען, אים וואכע צו האלטען, אין דער וואָהנונג וואָרען צו דיעזער צייט אנוועזענד: הערר־מאַנן ברוין, דער זאָהן דעס אָבסטערס, דעסגלייך יונגע פ״ראָ אונד אלטע מ״טטער, זאָוויא אין ווירטשאַפּפּס־בעאַמטער. דיא ועכס איינגעדרונגענען בייבער פאָרדערער פאָן דען אינזעזענדען אין באַרשעס מאָנע, אהנונג אללעס אויסצאָלגען. וואס דיא אן באַארשאפט אים הויזע האבען. הערר־מאַנן ברוין גאב אוהנגן 180 גולדען. אונדער ער צו־גלייך האָך אונד טהייער פערזיכערטע, קיינען קייזיצער באאר־ים גולד מעהר אים הויזע צו האַ־בען. דאמיט וואָרען דיא בייבער נכט צוזיעדען, דיא באנדען דען אינזעזענדען דיא האנדע אין־דען ריקקען אונד בעדראָהטען זיא ערסטליך, גولد הערצוגעבען.

דא הערר־מאַנן ברוין ווירקליך קיין גولد מעהר האטטע, באָט נער אהנונג פערצאָהלען, וועגהענגעשאנדע קוריר, אללעס אן, וואס זיא אין דעם הויזע ווערטהאָללעס פינדען קאָנטען; דאס אללטען דיא בייבער עדאך נכט אנגעהר־מען, אהנונג, וואר עס בייבער אנגעס גولد צו טהען, אונד אים אלטען הערר־בבעקאָممען בעגאנגען זיא דיא אנגלקליכען אָممערליך צו פרעגען, נור נעגען דיא אָפּפּס־אָפּפּס מאכטען זיא אינע גאלאנטע אנגאהמע אונד פרעגלי־טען זיא נכט. דיא לייטע, דורך דראהונגען צו־גלייך אינגעשכערט, וואגטען נכט אינען לייט פאָן זיך צו געבען, טראָטען דער אָممערליכען טאָכטער, מיט וועלכען זיא טראָקטירט ווארדען.

מ״טטלער־ווייל וואָר דער אלטע לאזאר ברוין פאָן מ״שקאָרען, וווּ אר אינע גייע קאָכען נעראנגען האטטע, מיט דיעזער אונד דעם קשטער אנגעקאָممען. דיא נכטס אהנונ־דען ווארדען בעגעאָגאלט ערגרייפען, דיא גייע קאָכען נאך אבערגרייען, ווייל זיא דיא נעראלט־טהאטיגע פאָגעדוהר נכט זאָ אהנע וויייטערעס געפאָללען לאַססען וואָللטע, מיט אינער דער־בען אָפּהייגע טראָכטירט.

אים צ״ממער וואָרדען אן דען אלטען ברוין

דער אבגעליק דעס דאהינבריזענדען ציגעס וואר נאמענטליך פאָן שלאָס־קאָפּע דעס עסטען וואגאנגס אויס־גזעהען נראָטען. צום גלייקליכ־ען־אַרען דיא וואגאנגס זעהר עגנ אנגאַגענער גע־בינדען אונד דער אָבערבויא דעס באהנקאָפּערס וועלבסס פאָרצגליך ערזאהלטען אין אין אינצ־גער שלעכטער שלייפפער אדער האָהלליעגעגע־דער שאטטער אונד דער צוג שטרעבט אויף דער שטרעקקע, דיא הייער אין נראָסטס געפאָללע האט, אבער דען בעטראָכטליך האָהען דאמס הינאב. אייגע נראָסע נאלאָס־גקיט וואר עס יעדעגזאָللט, דאס דיא אדער נכט בעסטער אנטערזוכט ווארדען.

דאס שרעקליכע וואר, דאס דער פאָר שרעק קרייזדעליכע קאָנדוקטער פערגעבענס בעריעט־ זען וואָللטע — עס גינג נכט. דענן דיא בעריעט־ זענשאנגען האטטען זיך געשעסטט אונד וואָרען אים מאָמענט וויא אָהאר צאָבען אונד אונד פער־באנגען. נור דער צוגפיהרער פייערמאַנן בערעמז־טע מיט אבערמעגשלליכער אנשטרענגונג זאָ־פאָרט, נאכדעם ער דאס פערדראָטטיגע אָפּלטערן פערשפּרטע. דעס צוגע ציגע עגטגלייסען מיט ערע־שרעקקטען מעגנען דיא ריייזענדען. דאָרנשטע אלקסאנדער בויאנאווי״ש, פ״ירסט ראָהאן, הייגרך שאָבערע־ר״ע עטצ. פאָן דעם בעשאָרטען ראָד וואָר בין אין דיא מטטעלשטיק אללעס וועגעשפּרונגען אונד בליעב דער וואגאָן אין־דיא אייגע אין אבערדאנגע־ אין פאָللעדעססען קאָנגטע מאן דען אנגעשאנגע־טען ערסטען וואגאָן נכט אבקופּפּעלן, וועסס־האלב דיא מאשינע וואָאָפּ נאך פערבעטע פ״ראָר, אים פאָן גייהיזעל אינען הילפסס צו פאָרדערן. אונטער־דעססען שפּאנט אונטער גראָ־סעס געפאָלטער דיא קיפּפּעלשרייבע צווישען דעם ערסטען אונד צווייטען וואגאָן אנגעזאָגט אב, וואָהרד דער ערסטע וואגאָן פ״ראָ וואָרדיג, אללע אאסאנדרע שטעגען אין־ פלאטצגער־ מעגנ, וויא אין בכגען אאלדע וואר — אויס פיר־ דען מיט דער צוגקגעקערטען מאשינע נאך פערבעטע אונד פאָן דער מיט דעם הילפסצוג צווישער. דער צוג טראָף אין זיין נאך ציין אזהר אין.

• (אבערמאלס אין נאָסע ווייב אין דער פראָווינץ.) אין דער סיקסאָער קריעג געלעגענען

דאס אין יודענסהוס אינגענאָممען צו ווערדען. וויעס שמאי שטיענג צוריק, זאָבאלד ער איהרע אבזיכט אלס אייגע אנלוישערע ערקאָנגטע. הלל הגאָנען בע־לערטער דיעזעלבען אונד בראכטע דיא דאהין, דאס דיא זיך אין דייגער אונד לוישערע נעזיינונג צום יודענטהוס בעקאָנגטען.

דא וואהרדע דעס ראבבי אייגע קאָטע אבערייכט, אויף וועלכער דער נאטע פיל ווייאלאנד שאנד. דער ראבבייגער אדרעגעד אן, דאס מאן דען פרעמדען בוך נאך בעגעגענונג דעס שויר אין דאס עסטאָגגס־צימטער פיהרען זאָللע.

אלס דער ראבבייגער זיינען בעזוך ערבליקטע, וואר ער ערשטיינס אבער דיא שאנדטיס אין דיא אינשלר־ לייגענען דער ערשטיינס דעסוגלבען. פיל האטטע זאָ אייגעהענדעגע הערצגוהיינגעגדע צייג, דאס ער יעדען, דער אידען צום עסטען מאלע זאה, פיר זיך נעזיינגען מוططع.

„הערר ראבבייגער“, שפּראך ער, „פערצייהען זיא, דאס אין אידרע קאָסבאנרע צוים פיר מיך אין אנ־ שפּריך נעמטען מען. עס איזט אייגע בין מיך זעהר זייב־ טיגע אנגעלעגענהייט. דיא מיך צו איהנען פרידס. איך בין כרטס. עוואנגעלישער כריסט, אונד מאָכטע יודע הערען.“

„אידרע מטططהיילונג איבערראשט מיך!“, עגטגעגנטע דער ראבבייגער. „נכט עטוואס דעסטוגגען, ווייל דערא־ טיגע אנטראגע זעלבסט אין מיך נעלאנגען; אים אנגעגע־ טהיילע, זיא ווערדען זעהר הויפיג אין מיך נעשטעללט; אבער אימטער זינד עס לייטע אים דען נעדערען באָלקס־ לאקסטן. דיא אום אייגענער אייגענס פאָרטהייס וויללען ווערדען צו ווערדען ווינשען. זיא אבער, מיין הערר, דיא דען נעבילדעטען שטאנדען אנגעהאָרען, אונד נאך אהרדע אייסערן צו, שלייפפען, זאָנאר רייך צו זיין שיי־ נען, אנגען זיא מיר, וואס זיא אז דייעזע וואיגשע פער־ אנלאסטס?“

„איך בין דיך אונד אינאבהאנגיג“, אנטוואָרטעטע פיל, „אבבע רעכטס־לעהרע שטוידיס אונד דיא שאאפטס־ פיזיגע אנגעלעגען. נאכדעם איך מיינע מוططאָר־ פפלכטס נעגענס האבע, בין איך אלס לייטענאנס אין דיא רעליגיעס אייגענס־ענגען. מיין אחיים איזט דער נאָאָ שטערגשטס. איינע דער ייסטטען עדעלייטע מיינעס לאנדס קשטער אנגעקאָممען. דיא נכטס אהנונ־ דען ווארדען בעגעאָגאלט ערגרייפפען, דיא גייע קאָכען נאך אבערגרייען, ווייל זיא דיא נעראלט־ טהאטיגע פאָגעדוהר נכט זאָ אהנע וויייטערעס געפאָللען לאַססען וואָللטע, מיט אינער דער־בען אָפּהייגע טראָכטירט.

אים צ״ממער וואָרדען אן דען אלטען ברוין